

מדינת ישראל

בתי הדין למשמעת – משרד הבריאות בירושלים

תיק

תאריך: 16.10.2022

בפני חברי הועדה:

גב' מרינה גרינשפון	- יושבת ראש
גב' ענת כהן אבוהב	- נציגת הסתדרות האחים והאחיות
עו"ד רות הורן	- נציגת היועץ המשפטי לממשלה

התובע:

עו"ד תומר דגני חנית

נ ג ד

הנקבלת:

האחות בטינה חייט, באמצעות בא כוחה עוה"ד גולן

**דין וחשבון לעניין אמצעי משמעת לפי תקנה 16 לתקנות בריאות העם (צוות סיעודי במרפאות),
התשמ"א-1981**

1. הקובלנה והרקע העובדתי -

ביום 8.5.2022 הגישה עוה"ד נעה מרגליות-פריימן מיחידת הדין המשמעתי במשרד הבריאות קובלנה, למשנה למנהל הכללי של משרד הבריאות, כנגד האחות בטינה חייט, אחות מסומכת בעלת רישיון מספר 160576 (להלן - הנקבלת). זאת על כי התנהגה בדרך שאינה הולמת את מקצוע

הסיעוד כאמור בתקנה 15(1) לתקנות בריאות העם (צוות סיעוד במרפאות), התשמ"א - 1981 (להלן - **התקנות**).

בקובלנה נטען כי הנקבלת שימשה כאחות בבית אבות באשקלון, בו שהתה קשישה דמנטית בת 92 (להלן - **המטופלת**), שנעזרה במכשיר PEG. מדובר במכשיר המשמש להאכלה באמצעות חיבור לצינורית המוחדרת, בפרוצדורה כירורגית המבוצעת בבית חולים, דרך נקב בבטן לקיבה.

ביום 12.8.2019 בזמן האכלת קשישים ששהו בבית האבות, המטופלת זזה בכיסא הגלגלים עליו ישבה והפילה את מכשיר ה-PEG שהיתה מחוברת אליו. הנקבלת ניגשה למטופלת, תקפה אותה בכך שנענעה אותה ודחפה את כיסא הגלגלים לעבר קיר, כאשר היא מקללת אותה בשפה הרוסית.

כנגד הנקבלת הוגש, בחודש דצמבר 2020, כתב אישום לבית משפט השלום בקרית גת (ת"פ 379-12-20/63410), אשר ייחס לה תקיפת חסר ישע על ידי אחראי לפי סעיף 382(ב) (2) וסעיף 379 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 וביום 7.4.2021 הנקבלת הורשעה בעבירה האמורה על יסוד הודאתה. בהמשך בעקבות הסכמה בין התביעה וההגנה הורה על ביטול ההרשעה, כשהוא מאמץ המלצות של תסקיר מבחן.

2. הוועדה והדיון בקובלנה -

אנו הח"מ מונינו, ביום 15.6.2022, על ידי ד"ר ספי מנדלוביץ' המשנה למנכ"ל משרד הבריאות, לשמש כוועדה שתדון בקובלנה.

הוועדה דנה בקובלנה ביום 24.8.2022 בנוכחות באי כח הצדדים והנקבלת. הנקבלת הודתה במיוחס לה בקובלנה ובעקבות זאת החליטה הוועדה להמליץ על הרשעתה בעבירת המשמעת המיוחסת לה בקובלנה, דהיינו: התנהגות בדרך שאינה הולמת את מקצוע הסיעוד כאמור בתקנה 15(1) לתקנות.

המשך הדיון התמקד לפיכך באמצעי המשמעת הראוי בנסיבות העניין. לעניין זה נשמעו עדותה של הנקבלת וכן טענות הצדדים.

3. עדותה של הנקבלת -

הנקבלת העידה כי:

עלתה לישראל בגיל 22 ועבדה כאחות במחלקה הפנימית בבית חולים הדסה בירושלים, ובהמשך כ-18 שנים במחלקה לטיפול נמרץ לב באשקלון.

ביום שבו אירע המקרה היא עבדה בבית האבות והיתה עסוקה בביצוע פעולה כלשהי במחשב, כאשר ראתה שהמטופלת התחילה להשתולל, לצעוק ולתלוש את ה-PEG. לדברי הנקבלת לא היתה זו פעם ראשונה שהמטופלת נהגה כך.

היא חששה שמדובר במצב הכרוך בסכנה. על רקע עבודתה במשך שנים במחלקה לטיפול נמרץ, היא נהגה להגיב במהירות מירבית במקרים בהם קיים חשש לסכנה ולפיכך היא רצה לכיוונה של המטופלת. לדבריה, לא היתה לה כל כוונה לפגוע במטופלת או לגרום לה לנזק, וכל כוונתה היתה להציל את המצב, למנוע מהמטופלת לתלוש את ה-PEG ולגרום לעצמה נזק.

בעקבות המקרה היא לא עבדה במשך כשנה.

לשאלת ב"כ הקובל הנקבלת חזרה על דברים שאמרה בחקירת המשטרה לפיהם אילו זכרה שיש מצלמות במקום היא לא היתה פועלת כפי שפעלה. לדבריה נאמר לה פעם ויותר, במקום בבית האבות,

כי בשונה ממחלקה לטיפול נמרץ בבית חולים, בנסיבות כגון אלה היא לא אמורה להגיב בבהילות או לרוץ לעבר המטופל.

הנקבלת הוסיפה כי הואיל וצינור ה-PEG מוכנס למערכת העיכול דרך נקב באזור הבטן העליונה, היה עליה להרים את החולצה של המטופלת על מנת לבדוק אם המטופלת שתלשה את ה-PEG מדממת והיא מניחה שפעולה זו נראתה למי שהסתכל מהצד ובמה שצולם כאילו היא פגעה במטופלת.

לדברי הנקבלת מזה כשנתיים וחצי היא עובדת כאחות בבית אבות באשקלון.

בתשובה לשאלת חברת הוועדה השיבה הנקבלת שהיא היתה בעבר בטיפול פסיכולוגי אלא שהבעיות שאתם התמודדה אז חלפו, היא עברה תהליך גמילה, היא לא שותה יותר אלכוהול, בנסיבות בהן נוצר חשש לסכנה היא מקפידה לשקול בקור רוח כיצד נכון לפעול והיא לא פועלת עוד מתוך לחץ.

4. טענות הצדדים לעניין אמצעי המשמעת -

ב"כ הקובל טען - כי בנסיבות העניין יהא זה ראוי להמליץ על התלית רשיונה של הנקבלת לעסוק בסיעוד לפרק זמן שהוועדה תמצא לנכון להמליץ עליו.

ב"כ הקובל עמד בקצרה על נסיבות חייה הקשות של הנקבלת (ראה לעניין זה האמור בסעיף 5 להלן, בהתייחס לאמור בדו"ח הסוציאלי שהוגש לוועדה (2/1)).

ב"כ הקובל טען כי מדובר באירוע חמור ואולם במקרה בודד ולא מדובר בעבריינית.

מאידך לדבריו, הגרסה שהנקבלת מסרה שעה שנחקרה במשטרה, בעייתית. שם צויין מפיה כי היא לא שלטה בעצמה ושכחה שקיימות במקום מצלמות, שאלמלא כן, לא היתה נוהגת כפי שנהגה. ב"כ הקובל הגיש את דו"ח החקירה של הנקבלת במשטרה, מיום 2.3.2020 (2/1).

ב"הקובל טען שיש לתת את הדעת לכך שהמטופלת היתה בת 92 ודמנטית, כי עקב מצבה היא לא יכולה היתה לדבר ולדווח על המקרה ואלמלא היו מצלמות במקום, אירועים כגון אלה לא היו מתבררים.

ב"כ הקובל עמד על כך שהפסיקה התייחסה בחומרה רבה לאלימות כלפי קשישים והפנה לאמור, בקשר לכך, בפסקי הדין בעניין קריסטינה וריאנה¹ ובעניין אירנה חיימוב².

ב"כ הקובל הפנה גם להחלטה בעניינו של האח נפאע נידאל, שסתר למטופל. שם המליצה הוועדה על 10 חדשי התלית רישיון והשופט בדימוס סטרשנוב הפחית את תקופת ההתלית לתקופה של חמישה חדשים. ב"כ הקובל הוסיף וטען שגם במקרה של האח נידאל דובר במקרה יחיד, בתגובה ספונטית ללא תכנון מראש ללא רצון להשפיל, ולא הוגש כתב אישום ומשכך הוא גם לא דובר בהרשעה בעבירה פלילית. ואולם בשונה ממקרה זה, במקרה של האח נידאל לא קיימת אמירה כגון דבריה של הנקבלת בחקירת המשטרה כי לא היתה נוהגת כפי שנהגה אילו זכרה שבמקום יש מצלמות.

ב"כ הנקבלת טען -

כי ככל שיוחלט להתלות את רישיונה של הנקבלת יהא זה ראוי, בנסיבות העניין המיוחדות, לעשות כן לזמן קצר ככל האפשר.

¹ ע"פ 136/12 קרטיסטינה וריאנה נ' מדינת ישראל, 1.6.2012.

² ע"פ 8301 אירנה חיימוב נ' מדינת ישראל, 31.1.2011.

לדבריו יש לתת את הדעת לכך שבחקירת המשטרה הנקבלת גם מסרה שכאשר ראתה שהמטופלת דחפה את העמוד עם ה-PEG והעמוד נפל בקרבת דיירת אחרת, היא נלחצה, נבהלה ולא שלטה בעצמה ולכן השתמשה בכוח כשהזיזה את כיסא הגלגלים, מתוך כוונה לעזור ולמנוע פגיעה.

ב"כ הנקבלת הוסיף שהנקבלת נחקרה רק בחלוף שבועה חודשים לאחר האירוע, לפיכך לא ניתן היה עוד לקבל את הסרטון שצולם במהלך האירוע כפי שהיה במקור. הסרטון הקיים כיום קטוע וחסרים בו קטעים שהיו בו במקור.

זאת ועוד בחקירה במשטרה הנקבלת הביעה צער על הדרך בה נהגה ועמדה על כך שלא קיללה את המטופלת אלא דברה לעצמה, מה גם שהמטופלת כלל לא דוברת רוסית.

ב"כ הנקבלת הגיש לוועדה את מכתבה, מיום 1.8.2018 של ד"ר שושי גולדברג אחות ראשית ארצית וראשת מינהל הסיעוד במשרד הבריאות (1/ב), ממנו עולה שהמשנה למנכ"ל משרד הבריאות קיבל את המלצות הוועדה הרפואית, מיום 11.6.2018, והחליט שמבחינה פסיכיאטרית ניתן לאפשר לנקבלת לעבוד ללא מגבלות וכי אין צורך בהמשך מעקב הוועדה הרפואית.

ב"כ הנקבלת הוסיף כי בהתאם להחלטת של בית המשפט שדן בהליך הפלילי, הנקבלת מלווה, מזה כשנה, על ידי עובדת סוציאלית שמדריכה אותה על מנת שלא תקלע למתחים ולחצים ומעניקה לה את כל ההכוונה הדרושה לה.

לדבריו הנקבלת נמצאת היום לבדה בישראל, היא עובדת מאוד קשה למחייתה, בין שבע לשמונה משמרות בשבוע, ולמעשה כל חייה מתמקדים בעבודה. ב"כ של הנקבלת הגיש דו"ח סוציאלי, מיום 29.7.2022, שנערך על ידי עובדת סוציאלית מאגף הרווחה באשקלון והמופנה למשרד הבריאות (2/ב).

ב"כ הנקבלת טען שבהליך זה הנקבלת נאלצת לתת את הדין על האירוע בפעם השנייה, לאחר שנאלצה להתמודד עם ההליך הפלילי, בעקבות האירוע היא פוטרה מעבודתה, מה גם שעקב הפיטורים והרקע להם, היא לא הצליחה למצוא עבודה במשך שנה שלמה.

לדבריו ב"כ הנקבלת, מדובר באחות הזוכה להערכה רבה, עבודתה היא כל עולמה, להתלית רישיונה של הנקבלת יהיו השלכות הרות גורל מבחינתה, והיא מאוד תתקשה להתמודד עם מצב שבו לא תוכל לעבוד במקצועה וכמוה כגדיעת חייה. זאת ועוד, יש גם לזכור שמדובר במקרה חד פעמי, וראוי שהשנה שהנקבלת נותרה ללא עבודה במקצועה, תובא בחשבון בהחלטה על אמצעי המשמעת הראוי בנסיבות העניין.

5. דיון והמלצה -

הקובלנה הוגשה כאמור עקב התנהלות הנקבלת, אשר עבדה בזמן הרלבנטי בבית אבות, בתגובה לכך שמטופלת דמנטית בת 92 זזה בכיסא הגלגלים שעליו ישבה והפילה עמוד שעליו היה תלוי מכשיר שהמטופלת היתה מחוברת אליו. בעקבות זאת הנקבלת ניגשה למטופלת תקפה אותה בכך שנענעה אותה ודחפה את כיסא הגלגלים לעבר קיר, כשהיא מקללת אותה ברוסית.

הנקבלת שכאמור הודתה במיוחד לה בקובלנה והעידה שתגובתה נבעה מכך שהיא חששה שנפילת העמוד וה-PEG עשויה לפגוע במטופל אחר או לגרום למטופלת עצמה לדמם במקום החיבור של צינור ה-PEG לגופה וכי לפיכך היה עליה גם להרים את בגדיה של המטופלת על מנת לוודא שלא נפגעה.

עם כל ההבנה לחששות של הנקבלת מתוצאות אפשריות של נפילת העמוד והמכשיר התלוי עליו, אין באלה כדי להצדיק את התנהלותה כלפי המטופלת. עובדת סיעוד, ודאי עובדת סיעוד שלה ניסיון

ארוך שנים כזה של הנקבלת, לא אמורה לנהוג כפי שנהגה הנקבלת כלפי המטופלת. מעובדת סיעוד מצופה עם כל הקושי שבדבר, לנהוג בקור רוח, מתוך שיקול דעת, גם בנסיבות בהן נדרש להתמודד עם מצבים חריגים ומסוכנים. להתנהגות תוקפנית וכוחנית כלפי מטופל, גם במצבים כגון אלה, אין מקום ואין הצדקה.

אין חולק שעבודתם של עובדי הסיעוד והמטפלים, קשה ושהעוסקים בה נקלעים למצבים מאוד בעיתיים וקשים להתמודדות ואולם העבירה שהנקבלת הורשעה בה בתחילה ובסופו של דבר הרשעתה בוטלה, דהיינו: תקיפת חסר ישע בידי אחראי, הינה מן החמורות שבחוק העונשין. והפסיקה התייחסה לנושא זה לא אחת, כגון באמור בפסק הדין בעיין חיימוב³, כדלקמן: "המדובר בתפקיד תובעני וקשה הדורש מהממלא אותו לגלות מסירות, אחריות, חמלה וסבלנות. העוסק במלאכה זו ייתקל, לא אחת, בסיטואציות שאינן קלות לעיכול הדורשות תעצומות נפש בהתמודדות עימן, הקשיים המובנים בתפקיד ברורים ואין חולק עליהם. אך באותה מידה צריך להיות ברור כי בקשיים אלו אין משום הצדקה או אמתלה למעשים מן הסוג המיוחסים למערערת. אדם שקצה נפשו בעבודתו או שאיננו ניחן באותן תכונות מיוחדות שפורטו לעיל, יואיל ויפנה את מקומו. בית המשפט לא יגלה הבנה כלפי מי שבחר להוציא חמתו ותסכולו דווקא על חסר הישע העומד מחוסר אונים למולו. חסרי ישע ככלל, והקשישים בהם בפרט, תלויים בחסדיהם של המטפלים בהם. פערי הכוחות בינם לבין האחראים עליהם גדולים ופעמים רבות יתקשו הם בהגשת תלונה או בדיווח על המעשים הנעשים בהם. נוכח חומרתם של המעשים והקלות שבהסתרתם, מתעצמים בעניינה של עבירת ההתעללות בחסר ישע על ידי אחראי, שיקולי הענישה מסוג הגמול וההרתעה."

לפי הפסיקה השיקול העיקרי, בדין המשמעתי של מקצועות הרפואה, הוא ההגנה על האינטרס שיש לציבור בשמירה על הרמה והכבוד של מקצועות הרפואה ועל אמון הציבור בעוסקים במקצועות אלה, ובכלל זה עובדי סיעוד. זאת, לרבות עקב סכנה הנשקפת לציבור מהישנות מעשים שאינם מתיישבים עם המצופה והנדרש מהעוסקים במקצועות האמורים.

ואולם לצד שיקול זה, יש לתת את הדעת לנסיבות האישיות המיוחדות של איש המקצוע שבו מדובר.

כך עולה מפסקי הדין בעניין סבין⁴ וליביו ליאור⁵ וכן בעניין ירדנה שרתוק⁶, שאמנם ניתן בעניין הדין המשמעתי של עובדי השירות הציבורי אך האמור בו יפה גם לעניינו של הדין המשמעתי החל על מי שעיסוקם ברפואה וסיעוד, שם נאמר: "אמצעי המשמעת ככלל, נועדו להגן על תפקודו של השירות הציבורי ועל אמון הציבור בו. תכליתם לשמש מסר, אשר יבטא את הנורמות הראויות להתנהגותם של עובדי ציבור, וכן מסר של הרתעה הן לעובד הציבור שכשל, והן לכלל עובדי הציבור, הנדרשים לעמוד בסטנדרט גבוה של אתיקה ומשמעת. עם זאת, התכלית המערכתית הכללית של דין המשמעת אינה עומדת לעצמה, ולעולם יש לשקול בצידה גם את ההיבט האישי והאנושי הקשור בנאשם ובנסיבות חייו. בהקשר האינדיבידואלי נשקלים, בין

³ ע"פ 8301/10 אירנה חיימוב נ' מדינת ישראל, 1.5.2011.

⁴ ע"א 50/91 ד"ר אדגר סבין נ' שר הבריאות, פדי מ"ז, 27.

⁵ ע"א 1079/04 ליביו ליאור נ' שר הבריאות, פ"ד נט(3), 357.

⁶ ע"מ 7635/05 ירדנה שרת נ' נציב שירות המדינה, 29.1.2007.

היתר, עוצמת הסטייה בהתנהגותו של העובד מול מידת תרומתו לשירות הציבור, מצבו האישי, והנסיבות שהביאו לביצוע העבירה".

לוועדה הוגש כאמור דו"ח סוציאלי מיום 28.7.2022, ממנו עולה כי: אביה של הנקבלת לקה במחלת נפש והיא נתקה עמו קשר בגיל 18, ואמה, שאתה גרה הנקבלת כל חייה, חלתה באלצהיימר ונפטרה לפני כשמונה שנים.

עוד עולה מהדו"ח כי לנקבלת תעודת "אחות מוסמכת", כי לאחר שעלתה לישראל בגיל 22, היא עבדה בבית חולים הדסה בירושלים ולאחר מכן כ-18 שנים במחלקת טיפול נמרץ לב בבית חולים ברזילי באשקלון. במהלך מחלתה של אמה הנקבלת חוותה אלימות פיזית ומילולית מצד אמה. בעקבות מות האם הנקבלת לקתה במשבר נפשי עמוק, שהוביל לשימוש בלתי מבוקר באלכוהול, היא הועברה בעקבות זאת ממשרתה בבית החולים, ואובחנה כסובלת מהפרעת חרדה כשאושפזה בבית חולים פסיכיאטרי. מאז שוחררה מאשפוז, הנקבלת אינה צורכת אלכוהול.

לוועדה הוגש מכתבה, מיום 1.8.2018, של ד"ר גולדברג אחות ראשית ארצית וראשת מינהל הסיעוד במשרד הבריאות, לפיו מנכ"ל משרד הבריאות קיבל, המלצות של ועדת רפואית מיום 11.6.2018 והחליט כי מבחינה פסיכיאטרית ניתן לאפשר לנקבלת לעבוד ללא מגבלות ואין צורך בהמשך מעקב של הוועדה הרפואית.

מעדותה של הנקבלת עלה שבעקבות האירוע היא פוטרה מעבודתה ועל רקע זה התקשתה להקלט בעבודה במשך כשנה.

מהדו"ח עולה שהנקבלת עובדת שעות רבות, שבע עד שמונה משמרות בשבוע. עורכת הדו"ח מציינת שהנקבלת חיה בבדידות, היא לא מקיימת קשרים חברתיים, עבודתה של הנקבלת כאחות היא כל עולמה, היא מודעת לכך שהיא פועלת מהר כאשר לעיתים הדבר מתפרש שלא לטובה ולכן היא פועלת על מנת לשנות זאת.

באי כח הצדדים התייחסו, לגבי אמצעי המשמעת הראוי במקרה זה, למקרים קודמים, כגון: האח סטניסלב שאיים על מטופל שזעק מכאבים בעקבות ניתוח, האח נפאע נידאל שהיכה תשוש נפש, סטר על לחיו וגרם לו אדום ושריטות, והאח סעיד זבידאת שתקף מטופלת שאושפזה, במחלקה בבית חולים שבה הנקבל עבד, לאחר ניתוח.

ספק אם ניתן ללמוד מהמקרים שעליהם הצביעו באי כח הצדדים כאמור לענייננו, משמקרים אלה עולים בחומרתם על מעשיה של הנקבלת מה גם שבכל אחד מהם התקיימו נסיבות אישיות יחודיות שהשליכו על ההחלטה בדבר אמצעי המשמעת.

המעשים שהנקבלת הודתה בהם כאמור חמורים. זאת גם ובעיקר בהנתן שמדובר במטופלת חסרת ישע התלויה לחלוטין בנקבלת שהופקדה על שלומה, בריאותה ורווחתה. זאת ועוד לא נעלמו מענינו דבריה של הנקבלת לפיהם היתה נוהגת באופן שונה אילו זכרה שבמקום מותקנות מצלמות. דברים אלה מעלים ספק שמא הבעת החרטה של הנקבלת אינה שלמה. יחד עם זאת דבריה אלה של הנקבלת מתיישבים עם דבריה בעדותה, כי יכול שפעולותיה על מנת לבדוק אם המטופלת ניזוקה מפילת ה-PEG נראו לעיני הנוכחים, כאילו היא נוהגת באלימות כלפי המטופלת. עוד נתנו דעתנו לכך שמדובר בפעם ראשונה שבה הוגשה כנגד הנקבלת תלונה על התנהלותה ביחסיה עם מטופלים, לדברי הנקבלת שהיא ערה לכך שהיא מגיבה במצבים מסויימים בבהילות, כי היא פועלת על מנת למתן את תגובותיה וכן לכך שהנקבלת שומרת על קשר עם עובדת סוציאלית המדריכה אותה בקשר לתגובותיה למצבים בעיתיים בעבודתה.

בכל מקרה הרושם שעלה מדברי הנקבלת הוא שהיא מודעת לבעייתיות שבהתנהלותה, כי חרטתה כנה וכי היא מייחסת חשיבות רבה לעבודתה ולאחריות המוטלת עליה בעבודתה.

בסיכום:

כאמור בעקבות הודאת הנקבלת במיוחס לה בקובלנה, מצאנו לנכון להמליץ על הרשעתה בעבירת המשמעת המיוחסת לה בקובלנה, דהיינו: התנהגות בדרך שאינה הולמת את מקצוע הסיעוד כאמור בתקנה 15(1) לתקנות.

לאחר ששקלנו את כל האמור לעיל, אנו ממליצים להטיל על הנקבלת אמצעי משמעת של התליית רישומה כאחות מוסמכת למשך חודש ימים.

שרה אפרתי
חברת הוועדה

רותי הורן, עו"ד
נציגת היועץ המשפטי
לממשלה

מרינה גרינשפון
יו"ר הוועדה